ПЕТРА

церковний торговельний магазин в Пряшеві

пропонує Вам:

Вел. зборник (латинкою)	80,—
Прот. Доц. П. Алеш: Історія Церкви	95,—
Православный катехизис (рос., чеськ.)	10,—
Др. П. Кернашевич: Порівнююче богослов'я	112,—
Теологічний зборник — IV часть	52,—
Теологічний зборник — V часть	60,—
Фенцік: Літургіка	3,80
Др. І. Качур: **Археологія** (слов.)	15,—
Др. П. Кернашевич: Пастирське богослов'я (слов.)	18,—
Гомилетика (слов.)	10,—
Др. П. Кернашевич: **Типикон** (слов.)	16,—
Проф. Др. Ш. Пружинський: **Патрологія**, І. а ІІ.	101,—
Правосл. катехизис (слов.)	9,—
Введение до философии (слов.)	10,—
Прот. д-р Ш. Пружинський: Вступ до Нового Завіту (слов.)	98,—
Наш час (чеськ.)	11,—
Др. Й. Шуварський: **Єпископ Горазд**	48,—

На складі є:

олтарні свічки, літургічне вино та інші церковні потреби.

Слідуючий номер вийде 2 серпня 1979 р.

Видає: Православна Церква в Чехословаччині у ЦВ у Братіславі. — **Редакція:** 080 01 Пряшів, вул. ім. Словацької республіки рад № 1 тел.: 313-79. Керує редакційна колегія. Відповід. редактор проф. Др. Стефан Пружинський, технічний редактор Г. Ференцова. — Виходить 12 раз у рік. — Друкують Дуклянські друкарні, н. п. Пряшів. Річна передплата — 12 Кчс, один номер — 1 Кчс. Річна передплата для кордону — 2 долари — Поширює ПГС. Замовлення приймає кожний поштамт і листоноші. Закордонні замовлення треба надсилати на адресу PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48. Дозволено постановою SÚTI 15/10 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu: 49 894.

ЗАПОВІТ СВ. КИРИЛА І МЕФОДІЯ

РІК ВИДАННЯ XXII МІСЯЧНИК ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ № 7/1979

З життя Пряшівської єпархії

● 13 травня ц. р. Преосвященніший владика Николай служив архієрейську св. Літургію в кафедральному храмі в Пряшеві. З владикою служили о. прот. Йосиф Ілюк, спиритуал ПБФ і о. прот. Петро Корманик, настоятель Пряшівського приходу, який одночасно і проповідував.

● 20 травня ц. р. Преосвященніший владика Николай служив архієрейську св. Літургію разом з о. прот. М. Кернашевичем і о. прот. П. Кормаником в пряшівському храмі. Проповідував о. прот. М. Кернашевич.

● 31 травня ц. р., в день свята Вознесенія Ісуса Христа, Преосвященніший владика Николай разом з о. прот. Й. Ілюком і о. прот. П. Кормаником служив св. архієрейську Літургію; проповідував о. прот. П. Корманик.

ВІДХІД НА ПЕНСІЮ

● Першим травнем 1979 р. відійшов на пенсію о. митр. прот. Георгій Кузан, настоятель кафедрального храму в Пряшеві. Преосвященніший владика Николай на окружній нараді духовенства, що відбулась 3 травня 1979 р. в Пряшеві, подякував йому за його дотеперішню діяльність в Церкві і від імені представників Пряшівської єпархії, як і від свого імені, зажелав йому до дальших років життя багато здоров'я, щоб свої осінні дні міг прожити в мирі.

З життя Михалівецької єпархії

ТРАДИЦІЙНІ ХРАМОВІ СВЯТА

● 13 травня ц. р. одпустові богослуження відбувались в Руському Грабівці з нагоди храмового свята св. великомученика Юрія. За великої участі віруючих місцевих і з околиці св. Літургію служив о. Ладіслав Федор з Підгородя із настоятелем місцевого приходу о. прот. Ш. Цибою. Проповідь сказав о. Л. Федор.

Традиційні одпустові богослуження з нагоди свята Вознесенія Ісуса Христа відбувались на таких приходах:

● Стразьке. 20 травня ц. р. св. Літургію служив о. прот. Юрій Цап, окружний архідекан з Ластомира, з настоятелем місцевого приходу о. прот. Яном Джоганом. Проповідував о. Цап.

● Бежовце. 20 травня ц. р. св. Літургію служив о. прот. Штефан Мандзак, який і проповідував.

● Фалкушовце. 27 травня ц. р. св. Літургію служив о. Михайло Федич з Марковець разом з місцевим священиком о. прот. Юрієм Ловичем. За дуже гарної участі віруючих проповідував о. Федич.

● Гажин. 27 травня ц. р. св. Літургію служив о. прот. Штефан Горкай з Михаловець разом з місцевим священиком о. прот. Юрієм Коцом. Проповідував о. Горкай.

● Земпл. Градіште. 27 травня ц. р. св. Літургію служив о. Андрій Фейо, який одночасно і проповідував.

АРХІЄРЕЙСЬКА СВ. ЛІТУРГІЯ

● 24 травня ц. р. з нагоди свята Вознесенія Ісуса Христа в кафедральному храмі в Михалівцях св. Літургію служив Преосвященніший владика Кирил, епископ Михалівецький, разом з о. прот. Штефаном Горкаєм.

Св. пророк Божий Илия

«Ревнуя поревнуй по Господе Боге твоем»
(3 Цар. 19, 10).

Из многих доблестных качеств св. пророка Илии особенно замечательна его любовь — ревность к Господу. Ревнуя о почитании истинного Бога, он безбоязненно обличал народ и царя за идолопоклонство и за нечестие. Свою ревность о Боге истинном он простер до того, что велел умертвить всех жрецов вааловых, совративших народ в идолопоклонство. И угодна была Господу такая пламенная ревность пророка Илии.

Словами первой заповеди «Аз есмь Господь Бог твой; да не будут тебе бози инии», Бог возложил в число христианских обязанностей ревность по вере. Этими словами Господь Бог, постановив между Собою и человеком союз любви, желает укрепить этот союз любви и возвысить его до такого совершенства, чтобы христианин любил Господа Бога Своего всем сердцем своим, всей душею своею и всем помышлением своим, значит, всем существом своим. Словами «Аз есмь Господь Бог твой . . .» Бог открывает Свою ревность, и ревность нам заповедует. Изъяснение это дано Самым Творцом закона, в продолжении десятисловия: «Аз бо есмь Господь Бог твой, Бог ревнитель» (Исх. 20, 5). Из сего не трудно усмотреть, что обязанность быть ревностным по Боге и по вере в Него лежит на каждом человеке — христиание и простирается на все времена и случаи: так как заповедь ревности неразрывно связана Высочайшим Законоположником с заповедью любви к Богу.

Иисус Христос нашел предмет ревности в самом храме истинного Бога. Встречается и в истинной Церкви христианской то, что ревностного христианина снедает ревностью. Самарянам, живущим в неведении, было сказано Иисусом Христом: «Вы кланяетесь, Егоже не весте» (И. 4, 22). Господь Бог даровал нам истинный свет веры и разумения тайн Христовых: то мы должны возревновать по таковых со апостолом «Божиею ревностию» (2 Кор. 11, 2), и болезнуй спасительной болезнью, «дондеже вообразится в них Христос» (Гал. 4, 19). Христианин, живущий жизнью духовной не по одному имени только, а по духу и силе, исполняет заповеди любви к Богу и к ближним, с внутренним исправлением своего сердца, очищая свою совесть и возвышая дух к общению с Богом.

По мере духовного возрастания христианин должен часто обращаться в собственную храмину свою, входить в себя самого, не найдет ли и здесь того, что должно снедать его ревностью?

Когда ум наш «прилагается в научения странна и различна» (Евр. 13, 9) и не хочет отдать себя в свободный Плен и блаженное послушание вере, то нам нужна ревность святых отцов, которые силою веры «низлагали взимавшияся на разум Божий возношения» (2 Кор. 10, 5) гордого разума ересеначальников.

Если возобладают нашим седцем маммона, корысть, суета, и оно занимается ими более, нежели Богом, для Которого сотворено: то не нужна ли нам ревность Моисея и Илии, обличавших и истреблявших идолослужение?

Если чувства христианина отверсты к удовольствиям, растлевающим и оскверняющим душу, то нужна ему ревность Финееса, чтобы, если можно решительным ударом «умертвить уды сущия на земли, страсть и похоть злую» (Кол. 3, 5).

«Ревнуя поревнуй по Господе Боге твоем» (3 Цар. 19, 10). Не одному Финеесу ревность принесла завет священства вечного. И нам, если будем чистыми и неизменными ревнителями и поборниками по царствии Божием в нас и в наших ближних, эта ревность принесет обет, или лучше, самое исполнение обета, данного нами, христианами, в св. крещении: служить Господу Богу, чтить Его волю и исполнить Его заповеди. «Аще кто любит Мя, — говорит Господь, — слово Мое соблюдет: и Отец Мой возлюбит его, и к нему приидем и обитель у него сотворим» (Иоан. 16, 23).

† Кирилл,
епископ Михаловский.

Торжества сотої річниці з дня народження владики Горазда

Владика Горазд, власним іменем Матей Павлик, народився 27 травня 1879 р. в с. Груба Врбка на Моравському Словацьку. Отже, з дня його народження минуло 100 років, тому наша Церква призначила на 27 травня ц. р. загальноцерковні торжества цієї річниці, щоб таким чином нагадати заслужене діло владики Горазда у відновленні Православ'я в Чехії і на Моравії, а в певному розумінні і на Східній Словаччині, бо владика Горазд підтримав у Чехії і на Моравії той рух, що стремів досягти церковну самостійність і встановити зв'язки з східною Православною Церквою. Цей рух відзначив великий розмах після першої світової війни, коли створились умови для виникнення вільної держави чехів і словаків, отже Чехословацької Республіки, але це саме період, коли подібний рух виникає і на Східній Словаччині, зокрема в двадцятих роках, коли многі церковні приходи проявили рішучість повернутись знову до Православної Церкви. Тому було правильним, щоб його соту річницю з дня народження належно пригадала вся наша Церква.

У призначений день відбувалась урочиста свята Літургія, яку служив Блаженніший владика Дорофей разом із представниками закордонних православних церков та нашим духовенством. Храм був переповнений віруючими, на обличчі яких було видно велике духовне натхнення і радість. Особливе враження справив на віруючих хор. Урочисту проповідь сказав Блаженніший владика Дорофей, який дуже переконливо зобразив перед присутніми велику діяльність владики Горазда. Після Літургії владика Дорофей щиро привітав милих гостей з братніх церков та всіх присутніх і запросив їх на післяобідні торжества.

Із закордонних гостей треба згадати Високопреосвященнішого Сергія, Митрополита Одеського і Херсонського, Високопреосвященнішого Варнаваса, Митрополита Кітруського (Греція), Преосвященнішого Єфрема, єпископа Моравицького (Югославія), якого супроводжував наш родак прот. проф. Бранко Цісарж, який живе і працює в Югославії, і представників подвор'я Московського Патріархату у нас.

Разом з владикою Дорофеєм за нашу Православну Церкву св. Літургію служили: Преосвященніший владика Николай, єпископ Пряшівський, Пре-

Із урочистого богослуження з нагоди святкувань 100-річчя з дня народження владики Горазда.

освященніший владика Кирил, єпископ Михалівецький, канцеляр Митрополитної Ради прот. д-р Новак, директори урядів окремих Єпархіальних Рад, декан ПБФ у Пряшеві прот. д-р Штефан Пружинський, прот. д-р Я. Шуварський. На Літургії були присутні і дальші священики, які прийшли разом з своїми вірниками, щоб таким чином разом вшанувати світлу пам'ять владики Горазда.

Закордонні гості передали Блаженнішому Дорофею дуже цінні дари, з яких перш за все треба згадати дуже гарну чашу, яку подарував владика Варнавас. Вони подякували за запрошення на ці милі торжества і прочитали послання і поздоровлення від найвищих ієрархів своїх церков, що присутні прийняли з великим заспокоєнням і радістю.

Після св. Літургії гості пішли в готель «Інтернаціонал», де розпочались урочисті збори з нагоди сотої річниці з дня народження владики Горазда. Збори відкрив Блаженніший владика Дорофей, який привітав присутніх, передусім закордонних гостей і представників державних установ (УПВ ЧСР, МК ЧСР, МК ССР), ознайомив присутніх з метою цих зборів і попросив прот. д-ра Я. Шуварського, щоб зачитав урочисту промову, в якій оцінив велику діяльність владики Горазда. Оскільки цими днями вийшла з друку окрема книга про життя і діяльність владики Горазда, автором якої є саме головний доповідач на цих зборах і яку можна буде купити кожному, тому не будемо розповідати тут про зміст цієї промови. Разом з тим готуються до друку і твори самого владики Горазда, які він написав коротко перед свою трагічною смертю в 1942 р., коли був закатований німецькими фашистами за свій патріотичний почин.

На цих зборах були присутні і представники братніх церков в Чехословаччині та представники богословських факультетів.

Після головної промови виступали ті, які особисто пам'ятають владику Горазда, — чи то співробітники, знайомі або приятелі. Ці спогади про владику Горазда були дуже гарним внеском на поповнення головної доповіді і було відчутно в них велич його особи, перш за все його духовно-пастирські і організаційні здібності, що дуже важливе і в сучасному періоді. На зборах були присутні і віруючі з окремих церковних приходів в кількості близько 350 душ. За наш богословський факультет на торжествах були присутні викладачі.

Дуже захоплюючим поповненням цієї визначної події стала промоція Високопреосвященнішого владики Варнаваса на доктора православного богослов'я гоноріс кауса за його особливі духовно-пастирські, богословські, соціальні й екуменічні заслуги, про що говоримо в окремій статті.

Торжество закінчилось після 18 год., коли Блаженніший владика Дорофей всім присутнім щиро подякував за участь і пожелав їм много здоров'я, Божої помочі і много успіхів в щоденній праці на благо Церкви і на благо нашого народу, нашої країни, щоб ми могли виконувати свою працю в мирі і взаємопорозумінні.

О 18.30 год. владика Дорофей запросив гостей на рецепцію, під час якої до присутніх звернувся представник державних установ, заступник директора Секретаріату у справах церкви Міністерства культури ЧСР д-р Черний, який високо оцінив патріотичний почин владики Горазда, всієї Православної Церкви, його найближчих співробітників, які також були закатовані, оцінив теперішнє наше зусилля, зокрема на ділянці боротьби за мир і підтримки нашого народу в будівничому зусиллі, виразив заспокоєння з ходом святкування 100-річчя з дня народження владики Горазда і щиро подякував організаторам за запрошення на ці торжества.

Ми віримо, що заповіт владики Горазда буде і надалі жити в наших серцях, що буде всіх нас інспірувати до справжньої любові до своєї Церкви, до своєї рідної країни, до народу і що ці урочисті святкування всіх нас будуть зобов'язувати до творчої праці всюди там, де цього найбільш потрібно, щоб ми своє покликання і послання сповнили якнайкраще.

П. Ш.

Висока пошана ієрарху ібогослову Грецької Православної Церкви

Як ми вже повідомляли, 27 травня 1979 р. в Празі відбувались торжества 100-річчя з дня народження владики Горазда, в яких взяли участь і передові представники закордонних православних церков. До дорогих гостей належав і Високопреосвященніший владика Варнавас, Митрополит Кітруський (Греція), якому при цій нагоді наш Православний богословський факультет вручив ступінь доктора православного богослов'я гоноріс кауса. Цим самим було оцінено його багаторічну жертвенну працю на благо Грецької Православної Церкви, на благо грецького народу, на користь міжцерковних і міжлюдських відносин, а також його всебічну літературно-богословську діяльність.

Високопреосвященніший д-р Варнавас (Тцортцатос) народився 4 серпня 1918 р. в Патрасі. Навчався на богословському факультеті Етенського університету, а після закінчення богословського навчання в 1939 р. на тому ж університеті вивчав і правознавство. В 1952 р. в Афінському університеті він здобув докторат богослов'я за дисертаційну роботу «Св. Йоан Златоуст у своїх писаннях». В молодому віці стався священиком і діяв як проповідник в різних єпархіях Грецької Церкви і в Афінах. В період агресії італійських фашистів на Грецію працював військовим священиком в Албанії. Пізніше став професором Православної богословської школи в США, директором Апостольської дияконії Грецької Православної Церкви, а незабаром після цього директором центра православного богослов'я. Після обрання Митрополи-

том Кітруським в 1954 р. розгорнув широку духовно-пастирську і соціальну діяльність і заснував многі духовні та соціальні заклади, прикладом у цій діяльності для нього став саме св. Йоан Златоуст.

Високу богословську освіту і глибоке знання церковних справ поширив і поглибив досвідом із закордонних поїздок, де заступав Грецьку Православну Церкву на многих міжнародних конференціях. В інтересі зміцнення тісніших зв'язків між сестерськими православними церквами відвідав як делегат Грецької Православної Церкви всі православні патріархати, автокефальні й автономні церкви, де його завжди з любов'ю і пошаною приймали.

Займався він також вивченням адміністративного упорядкування та установ цих поодиноких церков. Відвідав теж осередки Римо-Католицької Церкви, Індійської Малабарської Церкви, Ефіопської Церкви і Церкви Вірменської.

Паралельно з тим владика Варнавас проявився і як здібний богослов та автор багатьох наукових і конструктивних студій, які він публікував в церковних журналах і самостійно. Це перш за все церковно-пастирські, літургійно-агіографічні й історико-канонічні праці, яких є найбільше. Список цих його творів налічує цифру 40 назв. Із французької та англійської мови він переклав твори релігійних письменників, щоб таким чином збагатити грецьке богослов'я. Але в такій же мірі велику увагу за кордоном викликали і його праці, завдяки яким він здобув більшу кількість академічних звань.

Присвоєння докторату богослов'я гоноріс кауса владикові Варнавасові.

Крім цієї наукової діяльності, владика Варнавас в повній мірі виконує свої архіпастирські обов'язки. В цьому році минуло 25 років з часу обрання його Митрополитом Кітруським. І цю його любов до Церкви, до народу найбільше відчували і відчувають ті, які звірені до його духовно-пастирської опіки. Однак тому, що православний єпископ є єпископом не лиш для своєї єпархії або митрополії, але в певному розумінні для всього духовного організму Церкви, неможливо, аби добре діло не проявилось і інде, ба навіть і в нашому духовному осередку, бо всі ми — частина одного тіла Христа. З подякою і любов'ю ми прийняли від владики Варнаваса як найдорогоцінніший дар його наукові роботи, які він подарував нашій факультетській бібліотеці.

Своєю симпатією, прихильністю і глибоким порозумінням проблем нашої Церкви проявився владика Варнавас безпосередньо і щиро, коли в 1970 р. як перший грецький ієрарх відвідав Чехословаччину і потім заслужився на тому, що наша церковна делегація на чолі з Блаженнішим Дорофеєм, Митрополитом Празьким і всієї Чехословаччини, була запрошена відвідати Грецьку Православну Церкву і постарався про добрий перебіг цих відвідин. Таким чином єпископат нашої Церкви мав можливість пізнати країну і Церкву, з якої колись на початку нашої церковної і культурної історії прийшли до нас із своєю дружиною св. брати Кирил і Мефодій.

За таку працю владика Варнавас був вшанований академічним званням доктора православного богослов'я в більшій кількості закордонних шкіл: в Бєлграді, Ленінграді і в Софії. Почесним докторатом нагородив владику Варнаваса юридичний факультет Солунського університету і Страсбурзький університет та став членом Товариства для адміністративних студій в Афінах.

Нас радує, що владика Варнавас прийняв запрошення Блаженнішого Дорофея і взяв участь у торжествах з нагоди 100-річчя з дня народження владики Горазда. Тим самим і для нашого богословського факультету виникла хороша нагода, щоб вшанувати дорогого гостя академічним званням доктора православного богослов'я гоноріс кауса. Це був радісний момент для всіх учасників торжества сотої річниці з дня народження владики Горазда, милим поповненням і поглибленням цих святкувань. Промоцію провів із згодою Церкви, державних установ і факультетської ради ПБФ у Пряшеві професорський склад факультету. Референтом промоції був прот. проф. д-р богослов'я Павел Алеш, який детально ознайомив присутніх з визначною церков-

ною, богословською і духовно-пастирсько-соціальною діяльністю милого гостя, промотором був проф. Андрій Гнидяк, продекан нашого богословського факультету. Після докторської промови владику Варнаваса як перший поздоровив з великою академічною пошаною декан факультету прот. проф. д-р богослов'я Штефан Пружинський, якому владика Варнавас вручив прекрасний дарунок — священичий нагрудний хрест з прикрасами.

Таким чином відвідини нашої Церкви, як і присвоєння високого академічного звання залишиться для нас всіх незабутньою подією і ще більше поглибить наші братерські взаємини, ядро яких становить те, що всі ми члени одної святої, вселенської й апостольської Православної Церкви і що наше християнство бере свій початок від таких прекрасних синів грецького народу, якими були наші равноапостоли — св. брати Кирил і Мефодій. Желаємо нашому милому владикові Варнавасу ще много здоров'я, духовних сил, много творчих успіхів в його всебічному служінні Церкві і народу, що, безперечно, допоможе і духовному розквіту нашої Церкви і нашої богословської думки.

Іс полла еті деспота!

П. Ш.

Владика-мученик Горазд і Східна Словаччина

(ДО 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

II.

У попередньому номері нашого журналу читачі зустрілись з першим докладом з пера єпископа Горазда, що засвідчує його інтерес про церковну і громадську проблематику сходу нашої республіки після першої світової війни. Ми помітили, що ця перша стаття підписана ще власним громадянським прізвищем — Матей Павлик. Небавом після цього цей адміністратор тодішньої Чехословацької Церкви для Моравії і Сілезії був обраний єпископом, а 25 вересня 1921 р. в Белграді висвячений Сербською Православною Церквою в сан єпископа. З того часу він завжди і тільки наводить своє єпископське ім'я Горазд у всіх письмових виступах, отже і в тих, в яких розглядає питання Православ'я на нашому сході або прямо творчо й ініціативно втручається до нього.

Згадана опублікована стаття в 1921 р., крім іншого, допомогла, що сербський єпископ Досифей, який марно досі намагався здобути дозвіл в тодішніх адміністративних представників нашої республіки відвідати Східну Словаччину і тодішню Підкарпатську Русь, нарешті таку згоду дістав. В журналі «За правдоу» в цитованій статті єпископа Горазда (Матея Павлика) в № 4 за 1921 р. в заключенні наводиться, що 19 липня єпископ Досифей виїхав

на схід нашої республіки і побував тут два дні, причому народ прийняв його з величезним натхненням. Далі констатується, що в короткому часі сюди він приїде знову. Ця друга поїздка єпископа Досифея і справді відбулася і, напевно, не без співпраці з Матеєм Павликом і дальшими представниками тодішньої Чехословацької Церкви (Православної). Матей Павлик єпископа Досифея на цій дорозі не супроводжував. Готувався, виконуючи важливі і виснажливі організаційні завдання на Моравії, в дорогу у Белград з метою висвячення в сан єпископа.

Про результати подорожі єпископа Досифея інформує журнал «За правдоу» негайно після її закінчення (№ 9/1921, стор. 36) з пера дописувача з Ужгорода так:

«Протягом останніх двох тижнів перебував у нас, на наше запрошення, на Підкарпатській Русі сербський єпископ з Ніші Досифей. 8 серпня він приїхав в Ужгород і на пероні від імені карпаторуського православного комітету д-р Гомічковим, як головою, він був урочисто зустрінутий. Наступного дня після візиту в віцегубернатора дорогий гість виїхав в Ізу, осередка православної віри на Підкарпатській Русі. Незлічима маса народу в прекрасній народній ноші прийшла звідусіль у процесіях з павізами і квітами, привітали довго нетерпеливо очікуваного духовного пастиря і приготували йому дуже сердечні овації. В наступних днях єпископ Досифей відвідав кілька православних приходів в жупах Мараморош, Мукачево і Берегово і всюди його урочисто вітали за старослов'янським звичаєм хлібом-сіллю, а також щирими словами населення. Із сльозами в очах православні віруючі дякували єпископу за його візит і просили його, щоб не забував про них і в майбутньому. Дорога єпископа Досифея була єдиним тріумфальним походом. У більшості осередків Православ'я єпископ Досифей служив урочисті літургії, в яких брала участь велика маса народу. Всюди він говорив проповіді, повчав віруючих про справжній смисл православної віри і нагадав їм, щоб берегли як зіницю ока кирило-мефодіївську віру. Православна справа переможе на цій території вільної і кожному слов'янину такої дорогої Чехословацької Республіки. 19 серпня по урочистій єпископській св. Літургії в Ізі відбувалось велике зібрання делегатів православних приходів, на якому було прийнято статут Карпаторуської Православної Церкви і юрисдикцією був повірений єпископ Досифей. Єпископа Досифея також попросили, щоб ухвалення цього статуту він домігся в державних установах і щоб послав для Підкарпатської Русі православних священиків. На зборах делегатів було заступлено 60 православних приходів з 14 587 родинами 179 делегатами. Для ведення агентури Православної Церкви було обрано семичленний комітет, аж до ухвалення статуту, з центром в Ужгороді, який вже розпочав свою роботу».

Стільки говориться у вістці журналу Чехословацької Церкви «За правдоу», редактором якого тоді був недавно спочивший о. Йозеф Лайкснер, але духовним керівником — Матей Павлик — єпископ Горазд. Сьогодні вже

не встановимо, хто з них є автором підкреслення наприкінці цієї вістки, в якому висловлюється радість з того, що нині, тобто після 1918 року «після досягнення свободи політичної визволяються громадяни і на сході нашої країни, де були перед трьома століттями як православні насильницьки переведені на унію і винахідливим натиском уряду австрійсько-угорського утримувані в ній, визволяються громадяни від кайданів римських і повертаються до Православ'я». Безперечно, цим виражається ставлення єпископа Горазда.

Однак візити сербського єпископа на сході нашої країни були тернем в оці для тих кіл в тодішній церковній політиці, за якими стояла римська ієрархія. Для них розвиток православного руху на сході країни і розвиток Чехословацької Церкви (тоді, як ми вже підкреслювали і що треба мати завжди на увазі, Церкви, яка вже офіційно зголосилась до Православ'я) на заході держави був надзвичайно небажаним. Тому в реакційних газетах розпочалась гостра атака проти цього руху, а перш за все недокумекані ін'єктиви проти гостя з Югославії, що став репрезентантом і охоронцем православних українців-русинів і вимаганим радником в русі Чехословацької Церкви, проти єпископа Досифея. Кандидат на освячення в сан єпископа Матей Павлик, і хоч був завантажений підготовкою на дорогу в Югославію, куди був запрошений телеграмою Сербської Церкви в липні 1921 р., і мав много турбот і з організацією великої церковної делегації на це освячення в Моравії і Сілезії, яка також з ним 18 вересня 1921 р. виїхала в Сербію, знайшов час, щоб на ці пусті нечесні напади проти православного руху і проти єпископа Досифея належно відповісти. В тому ж журналі «За правдоу» у № 12 на 48 стор. вказав на те, що православні на сході нашої країни, як і молода Церква Чехословацька видять в єпископі Досифеєві свого захисника і мають на це повне право, і хоч це єпископ із-за кордону, якщо і церква римська в той час, тобто в 1921 р., в нашій республіці має самозваного заступника римського, нунція Мікара.

Наступний номер журналу «За правдоу» від 29 вересня 1921 р. (потім і дальші номери цього журналу) приносить радісні вісті про події, які з історичної точки зору мусимо заділяти до найважливіших у цих перших роках відновлення Православ'я у нас. Це освячення вперше від періоду кирило-мефодіївського єпископа з Моравії, єпископа чехословацького православного — Горазда. Із вістей і статей відчувається натхнення і надія на успішний майбутній розвиток руху Чехословацької Церкви в смислі православного сповідання віри. Детально описується обряд освячення і відгук на нього з середовища Сербської Церкви і сербської громадськості. Високо оцінюється факт, що освяченням Матея Павлика в сан єпископа засвідчується зв'язок Чехословацької Церкви із Сербською Православною Церквою, що, між іншим, є і доказом братньої любові сербів до чехів і зміцнення взаємного братського церковного єднання і слов'янської співналежності. Новоосвячений єпископ Горазд наприкінці урочистої св. Літургії в белградській патріархальній кафедралі, оздоблений вже ознаками єпископа, дякував Патріарху Сербському й іншим своїм святителям і до віруючих звернувся із проповіддю, в якій підкреслив, що рух Чехословацької Церкви є стихійним рухом, що визволяє дух кирило-мефодіївського християнства, який у нас був придушуваний Римом і Габсбургами. Чехословацька Церква, — він говорив, — прийнявши спільну основу Православної Церкви, розвивається самобутньо, згідно із традиціями чеського гуситського християнства . . . Ці два наголоси на характер Чеської Церкви розвинув також відомий сербський єпископ Велимирович в журналі «Балкан», де у своєму коментарі до події освячення єпископа Горазда поставив питання: «Хто має щось проти того, що ми подали братню руку чехословакам?» Він вказав на тяжку кривду, яку православний народ мусив перенести в історії у зв'язку з насиллям, заподіяним при запроваджуванні унії. На заключення своєї статті він говорить: «Православна Церква є вільна, національна і зносима». Таким чином він вказав, коли можемо так розуміти, що обов'язком Сербської Церкви є постійно піклуватись про благо і успіх народу, якого було колись відірвано від Православ'я, але який сьогодні повертається до віри своїх батьків, а також і те, що висвяченням першого чеського єпископа до певної міри ставиться обов'язок і старатися про цей недавно ще унією пригнічений народ.

Тому безперечним є, що освячення єпископа Горазда, уділене Сербською Православною Церквою (за участі також ієрарха руського, пізніше приятеля і не раз чутливого і передбачливого порадника Горазда, Митрополита Антонія Храповицького), було православними зрозуміле не лише у зв'язку з орієнтацією тоді стихійно розвиваючої Чехословацької Церкви, а також і стихійно розвиваючим рухом навернення уніятів на сході нашої країни у лоно прабатьківської віри православної. Єпископ Горазд, і хоч своїм титулом та границями епархії був в'язаний до Моравії і Сілезії, не лише помагав єпископу Досифею в його місіонерській праці, але і жертвенно втручався зокрема у зв'язках з найвищими державними установами, коли єпископ Досифей не міг завжди бути присутнім у нашій країні. Безперечним є, що карпаторуси в новоосвяченому єпископу Горазду вбачали свого захисника і що до його праці вкладали велику надію, яких він не розчарував. Досить прочитати визначну статтю Горазда «Пам'ятний твір» про правове положення Православної Церкви в Чехословаччині, який він уклав і передав чехословацькому уряду у тридцятих роках, щоб таким чином його заслуги про організацію Православ'я на сході нашої республіки були засвідчені цілком наочно.

Але вже по висвяченні в сан єпископа 25 вересня 1921 р. помічаємо цей інтерес єпископа Горазда до «східних» проблем, коли у своєму епархіальному журналі «За правдоу» в тому ж 13 номері, що повідомляє про торжество висвячування в Белграді, дає простір для опублікування статті священика д-ра Кассіяна Богатирця під назвою «Карпаторуська восточно-православна Церква» (стор. 51—52). Д-р Богатирець тут реагує на статтю, яку ми навели

нашим читачам вже у першій частині цього роздуму, і констатує, що Матей Павлик — єпископ Горазд «коротко, але незвичайно вдало і з незвичайним знанням справи говорить про церковні й конфесійні відносини в Карпатській Русі, визначає факт, що ці відносини в багато чому подібні до відносин Чехословацької Церкви на Моравії і в Сілезії, і приходить до правильного заключення, що причини цих просто незносимих відносин спочивають у застарілих законних настановах, обов'язкових ще нині в Чехословацькій Республіці і що вже настав найвищий час, щоб законодавчі представники нарешті визначили нові — і духом і потребами щоб більше відповідали сучасності».

На заключення цієї частини нашого дослідження ставлення єпископа Горазда до православного руху у східних краях нашої республіки не буде від діла навести заключення Богатирця, які є цікавим історичним документом про перебіг організування Карпаторуської Православної Церкви, на яку нав'язує сучасна історія наших двох єпархій на Східній Словаччині. Тож хай говорить священик д-р Богатирець у статті з журналу «За правдоу» за 1921 р. до питань тодішніх церковних законів в нелегкій організації Православної Церкви:

«Всі церковно-політичні і т. зв. інтерконфесійні закони неблагої старої Австрії ще нині в'яжуть майже у всіх державах, що виникли на її руїнах. Тільки в православній Румунії і зокрема в частинах, здобутих із австрійських розвалин, в Буковині і Семиградді ліквідовані декотрі постанови надміру римо-католицького характеру (як, наприклад, у справах розлучення відоме імпедіментум католіцізмі та ін.), але в решті залишилось все, як колись було. Коли ж зважимо, що всі ці австрійсько-угорські церковно-політичні й інтерконфесійні закони були редаговані під натиском австрійсько-римського конкордату і практикувались, так би мовити, під диктатом папського нунція, то кожному буде ясно, що ці закони приносять користь виключно тільки інтересам начальників римо-католицької Церкви, але аж ніяк не широким народним верствам.

Ці закони завдяки благородному повіву здорового сучасного демократичного вітерця і завдяки швидкому наростанню національної ідеї є звичайнісіньким анахронізмом. Народ, що прожив всі страхіття світової війни, почав, як це звичайно завжди в історії буває, коли прожив різного виду бідкування, звертати на церкву і взагалі на релігійні інтереси більше уваги, почав більше інтересуватись релігійним життям, відчув потребу зблизитись з Богом і нарешті звернув свою увагу також на упорядкування Церкви. І зродилось у ньому бажання діючо співдіяти для її розвитку, зробити її близькою собі, рідною, своєю, не залишити її такою, якою вона була раніше, чужою, далекою, «заальпською», римо-латинською. Одним словом, народу захотілось своєї справжньої, близької, народної Церкви. І це стихійне стремління волі народної дедалі росло і росло і нарешті проявилось у формі чехо-словацької і русько-православної Церкви. І чеський, і руський народ в Чехословацькій Республіці порвав зв'язки довго приковуючих з неприємним Римом. Чехи заснували свою Чехословацьку національну Церкву, повертаються до первісної Христової і Апостольської віри, відновлюючи традицію слов'янських апостолів Кирила і Мефодія і великого слов'янського мученика Яна Гуса. Руські (українці — прим. редакції) повернулись до своєї дорогої і серцю кожного руського такої близької Православної Церкви. В чехів справа йшла, не дивлячись на декотрі початкові труднощі, досить гладко, але руським було потрібно перенестись через много неприємностей і невдач, поки справа нарешті була увінчана бажаним успіхом.

Але в обидвох випадках поклав перед собою великі і незабутні завдання навколо організації обох церков муж, ім'я якого буде записано золотими буквами як на сторінках руської, так і чехословацької Церкви. Це відомий у всій Чехословацькій Республіці учений архієрей, Ниський єпископ Досифей. Своїм проникливим умом і глибокою освітою богонатхнений проповідник Слова Христа і златоустий проповідник вічної правди Православної Церкви він негайно порозумів дух часу, порозумів, що основою нинішньої церковної організації можуть бути лише широкі демократичні принципи і строго на церковні представництва використана засада виборчості. І завдяки його цінним порадам обі церкви прийняли устави, які безперечно можуть послужити зразком демократичних норм.

Завдяки невтомному труду єпископа Досифея карпаторуська Церква на основі постанов з'їзду своїх делегатів, що відбувався в Ізі, осередку православного руху на Закарпатській Русі, 19 серпня 1921 р. остаточно прийняла організаційне упорядкування і визначила головні риси, що торкаються її адміністрації. У з'їзді взяло участь 179 делегатів з 60 православних приходів, заступаючих 14 587 родин в кількості близько 60 000 душ.

«Устав карпаторуської Православної Церкви» визначає відносини віруючих до Церкви і віруючих між собою, визначає права і обов'язки членів обох статей, потім визначає село як основу організації Церкви, першим правом якого є вирішувати про свої адміністративні справи самостійно і вибирати вільно всі свої органи, як священиків, учителів, дяків та інших. Над приходами доглядають окружні протоєрєї з їх вільно вибраними сенатами і найвищим органом являється виборчий єпархіальний собор і така сама консисторія під головуванням єпархіального єпископа, якого обирає собор.

З'їзд делегатів одноголосно обрав керівника у своїх справах єпископа Досифея, передаючи йому юрисдикцію над карапторуською Церквою і підпорядковуючись його верховно-духовній владі в останній інстанції Сербському архієрейському Собору в Белграді.

Для ведення справ Карпаторуської Церкви до утвердження упорядкування якої владою обраний семичленний комітет, який тимчасово виконує під керівництвом владики Досифея всі завдання, покладені до єпархіальної правомочності. Негайно після ухвалення упорядкування владою пройдуть вибори до всіх уставом заснованих представництв».

П. А-ш.

Неділя всіх святих

Перша неділя по Сосланію Святого Духа засвячена всім святим, яких у церковному календарі знаходимо много. Много є і таких, які не записані в церковному календарі. Є і такі, імена яких взагалі не знаємо, їх імена не зазначені ніким і ніде. Якраз їм і засвячена ця неділя, їм, які є зразком покори, терпеливості. Вони боролись і гинули за свою віру, їх мучили, різали пілами, помирали мученичою смертю.

Звідки є так багато святих? Про це пише апостол, читаний у цю неділю, що вони зродились із віри в Бога і вірою своєю робили справедливість, затикали роти левам, гасили міць вогню і обтирали вістря меча. В прокимені в цю неділю співаємо: «Прекрасний Бог у святих своїх . . .» Це були люди, що знову зродились для Царства Божого своєю вірою не лиш у св. Хрещенні, але у своїх ділах, не боялись вони лишати свої домівки, поля і родини задля свого переконання і віри.

Ми повинні помітити перш за все те, що нашого сучасника дуже помиляє і що він не може порозуміти: многі із святих скоріше були поганими людьми, великими грішниками, неморальними і сталися потім святими. Однак це не перечиться з вченням Ісуса Христа, який прийшов глядати тих, що втратились, що заблудили. Це дуже ясно виражено у притчі про Блудного сина, який взяв гроші від батька, пішов у світ і жив там блудно, але коли усвідомив, що глибоко упав, то повернувся до свого батька, батько його прийняв і радувався із його повернення. Саме цей син і стався для нас прикладом для нового зродження для цього світу і світу майбутнього, для тих, що впали і втратились. Розбійникові Ісус Христос теж відпустив гріхи в часі розпинання на хресті і сказав йому, що той ще нині буде з Ним у раї. Таким чином ми могли б згадувати многих святих, життя яких було подібне і нарешті вони змінилися, знову зродились через віру в Бога.

Як з святими, так і з нами є. Лише непохитна віра в Господа Бога може нам принести спасіння і благословіння. Лише треба уміти витримати весь час — від ранку до вечора, покорятись думці про відновлення свого життя.

Християни здавна обирали і обирають для себе імена святих, пробували їх наслідувати і їх невмирущі приклади служать нам і досі як прекрасний зразок для щоденного життя. Отже, і ми повинні шукати в цих прекрасних зразках добрий приклад, щоб жити і працювати чесно, самовіддано.

Ш. Горкай.

„Іди, і як повірив ти, нехай так тобі й станеться“

(Мат. 8, 13)

Необхідною умовою спасіння людини є віра, її віра в Бога, в Його Божу всемогутність, в Його існування, що «Він є, а тим, хто шукає Його, Він дає нагороду» (Євр. 11, 6). Віра родить людину для нового духовного світу, відкриває для неї скарби наземні і небесні.

Згідно з вченням св. ап. Павла, віра в Бога є «підстава сподіваного, доказ небаченого» (Євр. 11, 1). Іже старозавітня людина жила такою вірою, вірою в Бога і в майбутнього Спасителя. Дуже вдало про це пише св. ап. Павло у вже згаданому посланні до євреїв (11 ч.). Зупинімся тепер на тих справедливих у вірі живучих і очікуючих майбутнє спасіння. Вірою, пише згаданий апостол, приніс ліпшу жертву Авель Богу, як Каїн (див. 4), вірою Єнох був перенесений у небо, щоб не бачити смерті (5), вірою дістав Ной об'явлення про потопу світа і стався спадкоємцем справедливості (7). Віра давала Авраамові міцну впевненість, що Бог сповнить обітницю (8—10). Віра в Бога укріпляла і Мойсея в його вчинках (27 і дальші). А що сказати про суддів, пророків, мучеників? Всі вони «вірою царства побивали, правду чинили, одержували обітниці, пащі левам загороджували, силу огненну гасили . . .» (33, 34). Так, всі ці справедливі жили цією вірою, як пише про це пророк: «Справедливий буде жити своєю вірою» (Авак. 2, 4), а саме тому, щоб полюбитись Богу, бо «без віри не можна догодити Богу» (Євр. 11, 6).

А що ми, сучасні православні вірники, не відстаємо у вірі за цими справедливими? Напевно, всі хочемо догодити Богу. Але як це досягти? Необхідно, щоб ми йшли за прикладом, живим прикладом Ісуса Христа, який залишив нам з часів свого діяння на землі і є завжди актуальним. Також треба, щоб ми використали всі засоби, якими можемо наблизитись Господу Богу. Господь наш Ісус Христос в часі перебування на землі неодноразово

показував дорогу до досконалості, а саме дорогою віри і любові, дорогою духовного зростання й освіти.

Якщо хочемо простежити віру з Його діянь, то треба поглянути на Його чудеса, краще кажучи, чудотворні оздоровлення. Багато було таких, яким Господь вернув духовний спокій і багато разів й фізичне здоров'я. Одиноке, що Він вимагав від цих чудесним способом вилікуваних, а також від своїх послідовників, — це була віра, віра в Нього як Сина Божого і Спасителя. І ці чудеса він робив якраз там і серед тих, в яких бачив цю тверду віру, її сповідання і проявлення. «О жінко, твоя віра велика, — нехай буде тобі, як ти хочеш», — сказав Ісус Христос жоні канаанській (Мат. 15, 28), «дочко, твоя віра спасла тебе», — сказав знов жінці, що терпіла на кровотечу (Лук. 8, 48), «Нехай станеться вам згідно з вашою вірою» — двом сліпим (Мат. 9, 29), «Не бійся, тільки віруй, — і буде спасена вона», — укріпляє І. Христос старшого синагоги Яіра при вилікуванні його дочки (Лук. 8, 50). Ці і багато інших чудесних виздоровлень утверджують нас в переконанні, що віра в цих випадках була супровідним означенням оздоровлення, з якої (віри) кожен такий хворий черпав силу і надію, а в остаточному результаті — і виздоровлення.

Так, глибока, міцна і непохитна віра в Бога і в Його всемогутність є тим неоцінимим даром, яким нас обдаровує сам Господь Бог (Еф. 2, 8). Правдиво віруючи, здобуваємо любов і довіру Божу, придбаємо і надію, що Бог сповнить наші просьби, наші желання, коли вони у згоді з Його святою волею. Адже і сам Ісус Христос своїм апостолам і посередництвом них і всім нам сказав: «І все, чого ви в молитві попросите з вірою, — то одержите» (Мат. 21, 22). Це радісна обітниця для кожного з нас, що все, чого просимо з вірою, те одержимо в придатний час. Тож і тому з вірою приходім до Господа і просім від Нього те корисне і потрібне для нашого життя, не дивлячись при тому на дочасне добро, щоб таким поводженням ми не згрішили.

З цього всього для нас випливає повчання, що хто правдиво вірить, має відкриту дорогу до Бога і що б він не просив — одержить. На підтвердження цієї дійсності нам може послужити євангельська оповідь про живу і непохитну віру капернаумського сотника. Євангеліст св. Матфей нам тут живо малює картину про чудотворне виздоровлення, яке вчинив Ісус Христос як відповідь на сповідання незвичайно міцної віри цього сотника (Мат. 8, 5—13).

Як же все це сталося? Капернаумський сотник був поганином, але напевно почув сам або з розповідей про чудотворного лікаря і чудотворця Ісуса, і напевно в куточку серця мав желання пізнати Його. Незабаром це стало можливим. Коли його вірний слуга, якого дуже любив, похворів і коли видів, що не в силах його допомогти йому, покірно і з міцною вірою приступає до Ісуса Христа і каже: «Господи, мій слуга лежить удома розслаблений, і тяжко страждає». Не говорить — прийди скоро, Господи, ба навіть — виздоров мого слугу, — але лише розказує Йому про нього, про його

нещасливу хворобу. Але Ісус Христос укріпляє його, підбадьорює в цьому нещасті, кажучи: «Я прийду й уздоровлю його». Чому таке ставлення Ісуса Христа? Тому, щоб перед усіма показати віру і покору сотника, бо коли б не приобіцяв відвідати сотника, але сказав би — ходи, твій слуга здоровий — ми б не бачили віри сотника. Коли сотник вчув ці слова, в той момент озвався в ньому його грішний внутрішній голос, настала в ньому якась внутрішня духовна боротьба із самим собою, якась блискавична сповідь, сповідання грішності і недостойності приймати Ісуса Христа у своєму домі, що виразив словами: «Недостойний я, Господи, щоб зайшов Ти під стріху мою . . . Та промов тільки слово, — і видужає мій слуга». Сотник і насправді відчувається негідним приймати Христа у своєму домі, немовби лякаючись Його приходу, почуває себе грішним прийняти безгрішного . . . Так же повів себе і Симон Петро, коли признався перед Ісусом Христом: «Господи, — вийди від мене, бо я грішна людина» (Лук. 5, 8).

Отже, сотник бажає собі, щоб його просьба була сповнена словом: скажи слово. Він не говорить: помолись, Христе, або: попроси-но, скажи слово . . . Так, видить перед собою Владаря, нічого не просячого і не потребуючого, розказуючого і непідпорядковуючого розказам, всього маючого, а коли потрібно, можучого роздавати. Тому сотник говорить — скажи слово — іншими словами: мені досить одного Твого слова, Господи. Бачив я, як Ти єдиним словом виздоровив малосильного, сліпим Ти очі відкривав, а інших з різних хвороб лікував; воду на вино перетворив, п'ять хлібів поблагословив і безмежну кількість народу наситив, і як би було можливе, щоб на Твоє слово не виздоровив мого слугу. Що желаєш, те чиниш і Твоє слово стається вчинком. І як доповнення свого сповідання додає: «Бо і я підпорядкована людина і маю солдатів під собою. Коли скажу: «Ходи» — іде, і знов іншому: «Ходи» — прийде, а коли скажу своєму слугові: «Зроби те!» — зробить те. Так, і я людина підпорядкована, маю солдатів і ті мене на слово слухають. Коли ж так респектують і признають хоч лиш в малому мою правомочність, то наскільки більше можеш Ти, Бог і Творець небес і землі, який Ти світ словом створив.

І як повівся Христос і що сказав йому на це? Коли це Ісус почув, здивований сказав тим, які Його супровидили: «Так, кажу вам, у нікого в Ізраїлі я не знайшов таку віру». Так, здивований був І. Христос над такою вірою, і не лише це. Цю його віру високо цінить і всім там присутнім та всьому Ізраїлю пред'являє її як приклад, гідний наслідування. Цей прояв глибокої і міцної віри у всюдисущність і божественність Ісуса Христа не залишився непоміченим і щодо прохання сотника оздоровити його слугу. Слова Ісуса Христа: «Ходи і як ти повірив, нехай так і станеться», а також і самотнє виздоровлення в повній мірі є доказом того, що сотникова віра не була марна і що його слуга Ісусом Христом був виздоровлений лиш на основі його віри.

В чому, властиво, спочиває особливість цієї сотникової віри, яка гідна

наслідування і для нас? Яка це була віра? Перш за все, як ми помітили, — глибока, міцна, непохитна. «Скажи лиш слово і буде здоровий мій слуга». Чи в нас є хоча надих такої віри?

Часто і ми з молитвою і вірою приносимо прохання про виздоровлення з різних хвороб і здається нам, що нас не було заслухано, коли ми негайно не виздоровіли. Де глядати причину? Ми мусимо признати собі, що ми є тою причиною, краще кажучи, наш сумнів, коливання, якась дволикість душі і з того виринаюча маловірність. Дуже вдало це нагадує нам Ісус Христос: «Праведний жити буде вірою. Коли захитається він, то душа Моя його не вподобає» (Євр. 10, 38), як і ап. Яков: «Бо хто має сумнів . . . нехай така людина не гадає, що дістане що від Бога» (Як. 1, 6—7). Тому повним правом таких, хто сумнівається, Господь питається: «Де ваша віра?» (Лук. 8, 25). Чи не подібні до них і ми? Якби ми помітили в собі таке хитання, коливання в вірі, поспішаймо за просьбою апостольською: «Укріпи нам віру!» (Лук. 17, 5), або іншим прошенієм: «Вірю, Господи, поможи моїй невірі!» (Мар. 9, 24). Отже, коли желаємо собі, щоб наші просьби були заслухані Богом, то укріпляймося і удосконалюймось у вірі, йдім слідами прикладу сотника у такій міцній вірі. Тоді і наша віра буде приємна Богу, Він нас не відкине і на всі наші прохання він відповість нам милостиво: «Іди, і як повірив ти, нехай так тобі й станеться» (Мат. 8, 13).

Прот. П. Корманик.

Учасники урочистих зборів з нагоди 100-річчя з дня народження владики Горазда.

Проповідь на п'яту неділю по зелених святах

І се весь град изыде во стрітеніе Ісусови і видіша Его, молиша, яко дабы прешел от преділ их (Мат. 8. 34).

Коли одного разу наш Спаситель Ісус Христос прийшов в сторони поганських Гергесинців, вийшло йому назустріч двоє біснуватих. Ці нещасні люди, в яких вселились злі духи, не жили в місті поміж народом, а оподалік від своїх на старому кладбищі. Вони, коли Христос минав їх, стали за ним кликати: «Что нам і Тебі Ісусе Сине Божий? Пришел еси сімо прежде времене мучити нас!» Вони кликали: «Яке Тобі до нас діло, Ісусе Сине Божий? Прийшов Ти сюди, щоб передчасно мучити нас!» Але злі духи, знаючи, що Христос має над ними власть і що не довго прийдеться їм перебувати серед людей, стали його просити, щоб дозволив їм вийти з нещасних людей і перейти в стадо безріг, що паслися над берегом озера. «Идите», — казав їм Христос. На те слово біси залишили нещасних людей, перейшли в безроги, а все стадо кинулось в озеро й потонуло в водяних хвилях.

Це нечуване диво бачили пастухи, що стерегли стадо. Вони перелякались, побігли чим скоріш в місто й дали знати мешканцям його, що ось зближається до міста якийсь чоловік, якого біснуваті назвали Сином Божим, а який має таку силу, що на одне його слово злі духи залишили біснуватих і перейшли в безроги. Очевидно, не забули вони сказати, що немає їм потреби довше бути пастухами, бо все стадо щодо однієї безроги скочило в озеро й потонуло в воді.

І як вам здається, дорогі християни, чи захотіли Гергесинці бачити цього чоловіка, який вчинив чудо, бо одним словом уздоровив нещасних біснуватих? Чи були цікаві дізнатись, по що й за чим прийшов Він в їхні сторони? Чи вийшли Йому бодай назустріч?

Так, вийшли Гергесинці на зустріч Христові, але не на те, щоб просити його зайти до них, але щоб чим скоріш віддалити Його від себе. Ось що сказано дальше в сьогоднішньому евангелії: «І се весь град изыде во стрітеніе Ісусови: и видіша Его, молиша, яко дабы прешел от преділ их». . . . Отже, ціле місто вийшло назустріч Христові, і побачивши Його, просили, щоб залишив їхні сторони.

Як то, скажете дорогі браття й сестри, на ціле місто не найшовся ні один такий муж, ні одна така жінка, щоб спам'ятала нерозумних Гергесинців і сказала їм: дурниця — безроги, от добре, що наші браття, які ще недавно опутані були злими духами, тепер вже при здорових змислах. Відай таки не було нікого, кому прийшло би на думку, що оскільки одне слово того дивного Чоловіка могло привернути душевний спокій нещасним біснуватим, то й друге Його слово могло привернути їм їхню шкоду.

Що ж робить Син Божий в тому випадку? Чи дальше йде в сторону їхнього міста? Ні, Він не накидається їм зі Своєю ласкою і не йде напролом до їхніх мешкань. Сповняючи волю Гергесинців Христос вертається назад

туди, звідкіля прийшов. Ні одне прикре слово не вийшло з Його святих уст. А з Його відходом заперлась перед Гергесинцями дорога до світла, правди і справжнього щастя. Замість радості з прибуття Христового, з отриманої ласки, в їхньому місті розлягся плач і ридання за втраченими безрогами . . .

Так то, дорогі в Христі, карає Господь людський нерозум. Правда, Боже милосердя безграничне, бо Бог «всім чоловіком хощет спастися» (І Том, 2, 4). Як колись до Гергесинців, так тепер Спаситель приходить до кожного з нас і стукає до дверей нашого серця. Кожному з нас без винятку дає Господь численні ласки і таланти. І чого від нас вимагає Господь? Нічого іншого, як те, щоб йшли дорогою Його святих заповідей. І горе тому чоловіку, який нехтує Божим голосом, вбиває сумління злими намірами і шукає щастя поза Своїм Богом і Творцем! Горе тому чоловікові, що прагне осягнути задоволення для свого духа не там, де вказує наша релігія, а йде за грішними забаганками поганих пристрастей! Горе тому чоловіку, в якого безрога має більшу вартість за власну безсмертну душу! Подібно, як колись від Гергесинців, відвернеться й тепер Син Божий від таких негідних людей, полишить їх самим собі. І якщо вони не розкаються в своїх мерзостях, видасть їм колись короткий, але страшний вирок: «Не вів вас — не знаю вас . . . Ідіть від мене прокляті геть . . .»

Не будьмо подібні нещасним Гергесинцям, не відтручуймо від себе Божої благодаті, сповняймо закон Господа, любім Бога й ближнього, а доступимо вічної щасливості в царстві Божім. Амінь.

НА ФОНД ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКОВНОЇ ПРЕСИ ДАРУВАЛИ: Василь Шутяк, Борів — 50 Кчс, А. Нискачова, Кошиці — 50 Кчс, Православний приход у Земплинській Широкій — 200 Кчс, Анна Газдочкова, Земплинська Широка — 100 Кчс, Штефан Кудрач, Великі Ревіштя — 50 Кчс, вдова Марія Петрова, Блатне Ревіштя — 30 Кчс, Анна Геверова, Великі Ревіштя — 20 Кчс, віруюча родина із Славковець — 20 Кчс, родина Пупачова, Стретавка — 50 Кчс, вдова Волошинова, Стретавка — 50 Кчс, Ігнац Няряш, Сливник, окр. Требишів — 100 Кчс, православні вірники із приходу Кральовце — 200 Кчс, православний фарський уряд в Кошицях — 500 Кчс, віруюча з Швермова — 50 Кчс, Андрій Блашко, Пряшів — 50 Кчс, Марія Личакова, Орташі — 50 Кчс, Анна Балогова, Качанів — 20 Кчс, Православний приход у Бежовцях — 150 Кчс, православні вірники з Славковець, окр. Михалівці — 200 Кчс, віруюча із Нижньої Рибниці — 20 Кчс, Анна Киселякова, Сабінов — 10 Кчс, Андрій Лехман, Іновець — 100 Кчс. **ВСІМ ТИМ, ЯКІ ДАРУВАЛИ НА ПОТРЕБИ НАШОЇ ЦЕРКОВНОЇ ПРЕСИ, БЛАГОДАТЬ ГОСПОДА БОГА. Прізвища дальших опублікуємо у наступному номері.**

Щоб для всіх було досить хліба

Господи Боже, благослови працю сільських господарів. Вони мають не легке завдання — забезпечити достатньо їжі для наших людей. А скільки з нас ходить і бідкається на погоду без того, щоб подумати, який буде урожай, не який буде вікенд.

Останніми роками ясно показується, що праця сільських господарів є в руках Божих; добрі працівники, артільники, швидко уміють пристосуватись, коли треба — орошують. Цьогорічний травень був дуже сухий — вони знають використати кожну хорошу погоду для вирощування Божих дарів. На жаль, часто чуємо і про таких, які засуху не помітили і орошувальну систему залишити непоміченою ще вкінці травня. Наше суспільство витрачає великі кошти на закуплення таких помічників, але байдужість до спільного діла уміє загальмувати все. Все наше суспільство помагає сільському господарству, підтримує його розвиток, посилає на поля бригади і повним правом очікує результати їх праці.

Наші віруючі, які працюють у сільському господарстві, добре знають, що хліб — це дар Божий, що зерно, яке засіяли, мусять з Божою поміччю і пожати, вірять, що Господь Бог поблагословить їх зусилля доброю погодою й успіхом у праці. Ми будемо молитись, щоб Господь Бог не карав свій народ неурожаєм, щоб дозволив зібрати багатий урожай в мирі і спокої на користь усіх нас.

Із побожною покорою подивімся на Нього, попросім Господа Бога, щоб не відвернув свій зір від нас, від нашого зусилля, щоб наш спільний стіл і в майбутньому році був ще багатшим.

—гф—

Діти і ми

(ДО МІЖНАРОДНОГО РОКУ ДИТИНИ)

В сучасних молодих подружжях стало модним мати одну, найбільше двоє дітей. Багатодітні родини в очах сучасника здаються немодними, ба навіть застарілими.

Сьогоднішня людина більше мріє про автомашину, будинок, туристику, ніж про дитину. Багатьом молодим подружжям дитина здається більшим завантаженням, ніж радістю. В чому причина? Чому колись в період поганого соціального становища, коли з народженням дитини до родини прибули дальші голодні уста, які не було чим накормити, дитина для родичів була радістю, а сьогодні, в період благобуту і соціальних досягнень, дитина з боку батьків багато разів не є бажана? Не раз глядають спосіб, як позбавитись початої дитини. Це перш за все їх неправильний погляд на самореалізацію. Кожна людина повинна самореалізуватись. Адже самореалізація є складовою частиною смислу людського життя. Але декотрі часто забувають, що не у всьому, в чому хочемо самі себе реалізувати, самореалізацію знайдемо.

Простіша, примітивніша людина, коли дивилась на світ і життя, то хотіла вкласти до цього щось своє, що засвідчувало б про її присутність і залишило б після неї згадку. Ця людина хотіла залишитись в серцях, в крові і в душі своїх нащадків. Вона хотіла бачити себе у своїх дітях. У своїй простій праці, яка багато разів не залишала світло присутності людини, не знаходила повнішу самореалізацію, тому вона хотіла виховати більше дітей, більше люблячих сердець, більше згадок про своє наземне життя.

Однак цей фактор не був одинокою причиною багатодітних сімей. Між іншим, тут була й інша причина, яка спочивала в тому, що ця проста людина мала ближчий зв'язок з природою і до любові до ближнього. І хоч в минулому ставались різні гріхи — вбивства і т. д., все ж таки звичайні люди були взаємно ближчими. Можна сказати, що люди, особливо на селі, жили якось немов в одній родині, в якій, як це вже буває, настане й обмін поглядами, але все ж таки вони почувались рідними. Їх прояв любові до себе, може, був примітивніший, але зате щиріший, бо самореалізацію вони пов'язували з любов'ю до своїх дітей і ближніх.

Таким чином любов, яка була дарована Богом людині для її щастя і дороговказом в житті для простої людини, стала причиною того, що і хоч мала життя тяжке, все ж вона любила життя. Вона вміла тішитись з усього, що її оточувало, а тому хотіла, щоб радувались з цього життя і її діти. За своєю уявою про смисл життя проста людина ані так не дивилась на соціальне положення своєї родини, але на любов, яку може проявити до своєї дитини. Про це можуть свідчити наші діди, які мали много братів і сестер, жили для нас просто в неймовірно тяжких соціальних обставинах,

а все ж взаємно любились і радо ділились останнім кусочком хліба, бо їх в'язала любов.

Сьогодні під впливом добрих соціальних умов декотрі люди у розвинутих країнах світу замінили родинну любов за егоїстично вигідні відносини. Паралельно з самостійністю, яка є соціальним досягненням, стають деколи егоїстичнішими. Вважають себе модерними людьми і свою самореалізацію не глядають в проявленні любові до ближнього, але у своїй вимогливій праці, яка має засвідчувати про їх геніальність. До праці їх не веде стремління послужити своєму ближньому і суспільству, але мрія здобути особисту перевагу і вигоди. Ці люди деколи дивляться на родину як на звичайну складову частину свого благобуту і нічого більше. Тому з сімейного життя намагаються здобути максимум для своїх егоїстичних інтересів. В цьому полягає їх велика помилка в погляді на життя і самореалізацію. Бо коли людина ізолюється від своїх обов'язків згідно природнього закону, який є одночасно законом Божим, приходить до неприродного — ненормального ставлення до життя, а тим самим і до свого справжнього щастя. Основою, смислом життя людини є любов — служіння Богу і ближньому. Егоїст служить лише собі, тому із втратою цієї любові втрачається і справжній смисл свого життя.

Існують всілякі подружжя, які не можуть мати дітей. У житті помічаємо, що багато разів ці подружжя живуть у великому безладді. Тому мали б задуматись над всіма причинами, які їх ведуть до мрії мати дитину. Безперечно, найважливішим фактором тут є духовна потреба проявити любов до дитини, в чому знаходять і важливу частину своєї самореалізації. Я вірю, що коли задумаються над цим, то помітять, що не йдеться лише про біологічну сторону, але особливо про духовну, яка спочиває в прояві любові і виховання дитини. А скільки є таких дітей, які бажають такої батьківської любові, але нема кому їм її дати. Багато разів нещасно живуть у нашій країні не тому, що вони голодні і не одягнені, але тому, що не мають кому сказати для них найкращі слова — мамко, татку. Ці діти дуже добре знають, що щастя людини є в любові; і хоч вони її дістають від своїх опікунів, однак видять, що ця любов багато разів не відповідає вимогам їх серця, бо батьківська любов нічим незамінима. При зустрічах з дітьми, які живуть з батьками, вони видять красу родинної ідилії і не раз їм стане жаль, що вони такого щастя не мають і, як здається їм, його й не досягнуть.

Нестаток батьківської любові відчувають деколи не лише діти, що живуть у дитячих будинках, але і в декотрих наших родинах. Адже старатися про дитину — це не означає лише накормити її і одягти або дати їй гроші в кишеню, але передусім виховати її в добру чесну людину. Дитина вимагає, щоб ми їй сказали у відповідний час, що добре і що погане. Але передусім вона домагається, щоб добро бачило і в нашому щоденному житті. Це найкраща життєва школа для нашої дитини. Бо слова спонукують, але приклади притягують. Коли дитина помічає суперечку між ідеалом, про який

ми говоримо їй, і нашими вчинками, то вона стає нещасливою. Потрапляє до питань, де шукати правду і впевненість. Адже в душі дитини її родичі є абсолютною правдою. Дитина любить батьків чисто і щиро, а тому родичі їй здаються не лише найближчими, але і найкращими. Тому батьки, особливо менших дітей, є необмеженою категорією морального авторитету. Чому це так? Бо там, де любов, там і моральний авторитет. Людина має моральний авторитет не тому, що вона є тим, ким є, але тому, що є такою, якою є. Тому коли дитина помітить, що слова батьків розходяться з їх вчинками, то тим самим підупадає і батьківський авторитет. Дитина втрачає до них любов. Притуплюється їх духовне чуття. Уява про те, що її батьки най-най розпливаються як мильні бульбашки. Авторитет родичів упав, а тим самим часто падає у дітей і авторитет правди. Втрачається її ідеал, тим падає і дитяче щастя.

Тому дитина починає глядати духовну підтримку і моральну впевненість у світі, а тут без духовного досвіду і пізнання правди часто натрапить на гріх, якому дуже легко підпадає. Такі діти духовно животіють. Випадково, не є між ними і ваша дитина? Це можна встановити особливо тоді, коли видимо, що наша дитина не поводиться правильно. Звичайно, питаємо самі себе, звідки це дитина взяла, адже ми її цьому не вчили. Хоч є правдою, що на виховання нашої дитини деколи діють і чужі впливи, все ж набагато ліпше було б спитатися, чому ми її навчили? І особливо, як наші повчання узгоджувалися з нашим власним життям? Потім ми б знайшли відповідь і прийшли би до заключення, що діти докажуть вчинки своїх родичів не лише повторити, але і оцінити й взаємно так поз'єднувати, що наша злоба в дитячому варіанті помножиться у кілька разів.

Виховання дітей — дуже складна і тяжка справа. Тому ми мали б йому присвячувати першочергову увагу. В цьому ми мусимо видіти свою самореалізацію. Бо коли б ми своєю працею поставили собі і ті найвеличніші, просто монументальні пам'ятники і виділи в них свою самореалізацію, а наші діти їх би не порозуміли і не прийняли, то наша праця вийде пустою, бо не послужить своїй меті.

1979 рік ООН проголосила Міжнародним роком дитини. Це нас закликає, щоб ми ще більше задумувались над вихованням своїх дітей і над долею майбутніх поколінь. Однак ми не можемо присвячувати свою увагу лиш нашим власним дітям. Свою любов ми морально зобов'язані проявляти і до дітей цілого світу. Ми не можемо байдуже дивитись на те, що мільйони дітей в розвиткових країнах і в країнах расової дискримінації терплять на нестачу їжі, лікарств, одягу й освіти. Саме тут прямо нам адресовані слова нашого Спасителя Ісуса Христа, коли він говорить: «Я голодував був — і не нагодували Мене, прагнув — і ви не напоїли Мене, мандрівником Я був — і не прийняли ви Мене, був нагий — і не зодягли ви Мене, слабий і в в'язниці — і Мене не відвідали ви... Поправді кажу вам: чого тільки одному з найменших цих ви не вчинили, — Мені не вчинили» (Мат. 25, 42—45).

Тому нашим святим обов'язком є подати цим дітям і всім терплячим кусок хліба, одяг чи лікарства посередництвом різних міжнародних організацій, що піклуються про покращання їх долі. Однак у нас є і моральний обов'язок всебічно помагати всім силам, які намагаються змінити тяжке соціальне положення терплячих дітей і таким чином допомогти тому, щоб було достатньо хліба, одягу, лікарств і освіти для всіх дітей усього світу.

Мілан Герка.

Посмертні згадки

25 лет тому назад, 12 мая 1954 г., на 71 году жизни умер и навеки разлучился с нами пок. Андрей Маєрник из Ребрина (теперь Земплинска Широка), долголетний кантор и куратор. Вспоминаем человека, который имел глубоко верующую душу в Бога, любил великий завет св. Кирила и Мефодия, св. православную веру. Эта любовь вела его к тому, что стался инспиратором возрождения православной веры — веры наших предков, которое действительно осуществилось в 1928 г., когда ребринские верники перешли на Православие. Покойный много потрудился для Церкви Православной и все свои силы отдал для ее укрепления в родном селе. Он действовал и трудился в духе слов св. ап. Павла: «Подвигом добрым я подвизался, течение кончил, веру сохранил» (2 Тим. 4, 7). Спокойна душа его теперь, светло на совести его, он озирается назад и видит, что он сделал все, что мог — трудился для Бога и для Православной Церкви. Он был фундатором и жертвователем и с помощью других верников за свои средства построил прекрасный храм, который служит украшением села Ребрин, а также всего Земплина. Вспоминаем пок. Андрея с уважением и молитвою и просим Отца Небесного, чтобы его душу наградил в вечной жизни бесконечной радостью и блаженством.

Вечная ему память и блаженный покой!

14 квітня 1979 р. на 79 році життя віддав свою душу до рук Сотворителя брат Андрій ЧИЧИК. В 1950 р. много сіл прийняло православну віру і небіжчик в 1956 р. першим приходить з проханням на уряд Єпархіальної Ради в Михалівцях, щоб їх приділили до села православного священика. Він щиро мріє сповідати віру св. отців Кирила і Мефодія і довгі роки був головою кураторського збору. Православним віруючим залишився аж до смерті, був не лиш зразковим куратором, але і добрим християнином. Заслужився на ремонті будинку фари. Похорон відбувся в перший день св. Пасхи, тобто 15 квітня ц. р. За позачергово великої участі віруючих похорон справляв і від імені родини с спочившим розпрощався місцевий священик о. Андрій Фейо.

Вічная пам'ять!